

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.2.2.2025

Pani
Grażyna Chuda
Dyrektor Szkoły Podstawowej
im. Kornela Makuszyńskiego
w Gaworzycach
ul. Szkolna 211
59-180 Gaworzyce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/079 – Profilaktyka i leczenie zaburzeń odżywiania.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Gaworzycach, ul. Szkolna 211, 59-180 Gaworzyce (dalej: <i>Szkoła</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grażyna Chuda, Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Gaworzycach od 1 września 2021 r. (dalej: <i>Dyrektor</i>).
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania na rzecz profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania oraz ich efekty.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli mają one istotny wpływ na ustalenia i oceny.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	1. Krzysztof Hofman, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LZG/17/2025 z 30 stycznia 2025 r. 2. Tomasz Przybysz, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LZG/31/2025 z 1 kwietnia 2025 r.

(akta kontroli str. 1-4)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szkoła podejmowała działania w celu zapewnienia profilaktyki i dostępności leczenia zaburzeń odżywiania, jednak nie w pełni prawidłowe. W szczególności dokonywane corocznie diagnozy w zakresie potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka dla zdrowia uczniów, nie uwzględniały wyników testów przesiewowych przeprowadzanych przez pielęgniarkę szkolną, tym samym nie w pełni rzetelnie rozpoznawano potrzeby w powyższym zakresie.

Corocznie Rada rodziców uchwałała w porozumieniu z Radą pedagogiczną programy wychowawczo-profilaktyczne (dalej: PWP), w których na podstawie rozpoznanych potrzeb, wskazano działania ukierunkowane na profilaktykę zdrowego stylu życia i upowszechnianie wiedzy w zakresie zdrowego odżywiania, w znikomym natomiast stopniu w zakresie zaburzeń odżywiania.

W Szkole prawidłowo inicjowano i realizowano działania ukierunkowane na upowszechnianie wiedzy w zakresie zdrowego odżywiania oraz aktywności fizycznej i ich wpływu na zdrowie człowieka - zgodnie z założeniami podstawy programowej, PWP oraz m.in. wytycznymi zewnętrznych programów edukacyjnych.

Przyjęte i sprawowane w Szkole formy nadzoru umożliwiały prawidłową i rzetelną realizację zadań na rzecz profilaktyki zaburzeń odżywiania.

W ramach zorganizowanej w Szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej zatrudniona była, adekwatna do liczby uczniów, specjalistyczna kadra pedagogiczna, w tym m.in. psycholog oraz pedagog specjalny³. Kadra ta realizowała skuteczną pomoc uczniom z problemami, w tym uczennicy z otyłością, którą do psychologa szkolnego skierowała pielęgniarka szkolna. Wskutek braku pozyskiwania od pielęgniarki szkolnej zbiorczych danych o liczbie uczniów z nieprawidłową masą ciała - Szkoła nie rozpatrywała natomiast potrzeby obejmowania pozostałych uczniów z chorobą przewlekłą jaką jest otyłość (od 18 do 22,5 % uczniów objętych badaniami przesiewowymi) ewentualną pomocą psychologiczno-pedagogiczną z własnej inicjatywy.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ W latach szkolnych 2023/2024 i 2024/2025.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności.

Opis stanu
faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą Dyrektor, zgodnie z art. 26 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁵ (dalej: *upo*), w celu rozpoznania występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów przeprowadzała coroczne diagnozy, obejmujące czynniki chroniące i czynniki ryzyka.⁶ Diagnozy przeprowadzono w oparciu o badania ankietowe uczniów, ich rodziców, analizę dokumentów szkolnych oraz obserwację uczniów.

W wynikach przeprowadzonych diagnoz rekomendowano m.in. promowanie zdrowego trybu życia w szczególności poprzez udział w programach, akcjach propagujących zdrowie, realizację pozalekcyjnych zajęć sportowych. Wskazywano na konieczność realizacji działań dotyczących zdrowego odżywiania uczniów (m.in. poprzez udział uczniów i rodziców w szkoleniach dotyczących zdrowego stylu życia i żywienia dziecka), dbania o zdrowie psychiczne i fizyczne, w tym choroby cywilizacyjne takie jak anoreksja, bulimia, otyłość oraz o konieczność współpracy z pielęgniarką szkolną w ww. zakresie.

(akta kontroli str. 8-82, 87-311, 322-323)

W ramach przeprowadzania ww. corocznej diagnozy Dyrektor Szkoły nie występowała do pielęgniarki o udzielenie informacji o uczniach (w tym o skali zjawiska) z nieprawidłową masą ciała (niedowaga, nadwaga, otyłość), w szczególności w celu zidentyfikowania uczniów, wobec których zachodzi potrzeba objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną (dalej: *PPP*), o której mowa w § 2 ust. 2 pkt 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach (dalej: *rozporządzenie w sprawie PPP*)⁷, co opisano również w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 322-328)

W latach 2022-2025 opiekę zdrowotną nad uczniami klas I-VIII w Szkole sprawowała pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania na podstawie porozumień zawartych przez Dyrektora Szkoły z Gminnym Ośrodkiem Zdrowia w Gaworzycach⁸, którego wiązała umowa z Narodowym Funduszem Zdrowia⁹.

(akta kontroli str. 83-86, 322-324)

Z danych pozyskanych z Gminnego Ośrodka Zdrowia w Gaworzycach¹⁰ odnośnie wyników testów przesiewowych uczniów Szkoły¹¹ wynikało, że:

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 737, ze zm.

⁶ W latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 przeprowadzono łącznie 4 diagnozy

⁷ Dz. U. 2023 r. poz. 1798.

⁸ Porozumienia (z dnia: 01.09.2022 r., 01.09.2023 r., 02.09.2024 r.) zawarte zostały przez dyrektorów Szkoły Podstawowej w Gaworzycach oraz Gminnego Ośrodka Zdrowia w Gaworzycach

⁹ Umowy na udzielanie świadczeń w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, której przedmiotem są świadczenia pielęgniarki szkolnej nr: 0113/3301402/01/2022/01 z dnia 01.09.2022 r., 0113/3301402/01/2023/01 z 01.09.2023 r., 0113/3301402/01/2024/01 z 02.09.2024 r.,

¹⁰ Kontrola nr P/25/079 w jednostce podstawowej opieki zdrowotnej w Gaworzycach, która zapewniała opiekę zdrowotną nad uczniami Szkoły.

¹¹ W Szkole przeprowadzono łącznie 617 testów przesiewowych w latach szkolnych 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025. Podane wyniki dotyczą analizy 263 testów przesiewowych wykonanych w klasach I i V.

- w roku szkolnym 2021/2022 ze 100 przeprowadzonych badań przesiewowych w 10 przypadkach wystąpiła nadwaga (tj. 10,0%), w 18 przypadkach otyłość (tj. 18,0%), w sześciu przypadkach niedowaga (tj. 6,0%),
- w roku szkolnym 2022/2023 z 71 przeprowadzonych badań w 13 przypadkach wystąpiła nadwaga (tj. 18,3%), w szesnastu otyłość (tj. 22,5%), a w trzech przypadkach niedowaga (tj. 4,2%),
- w roku szkolnym 2023/2024 z 92 przeprowadzonych badań przesiewowych w dziewięciu przypadkach wystąpiła nadwaga (tj. 9,8%) w dwudziestu przypadkach otyłość (tj. 21,7%) i w trzech przypadkach niedowaga (tj. 3,3%).

Analiza powyższych danych wskazuje, iż największa skala problemu dotyczyła otyłości, którą zdiagnozowano w poszczególnych latach szkolnych od 18,0 do 22,5% uczniów objętych badaniem. Uczniowie z nadwagą stanowili w podanym okresie od 9,8% do 18,3% populacji objętej badaniem, a niedowaga dotyczyła w analogicznym okresie od 3,3% do 6,0% uczniów.

(akta kontroli str. 565-567)

Dyrektor wskazała, że *Szkoła coraz częściej zauważa pojawiające się wśród uczniów problemy dotyczące odżywiania: spożywanie dużej ilości słodczych, napojów wysokosłodzonych, chipsów, przy jednoczesnej niechęci do aktywności fizycznej. Podejmujemy działania promujące zdrowy styl życia, organizujemy zajęcia profilaktyczne dotyczące zdrowego odżywiania z pielęgniarką szkolną i dietetykiem.*

(akta kontroli str. 328)

2.-3. W okresie objętym kontrolą, corocznie Rada rodziców, zgodnie z art. 84 ust. 2 pkt 1 upo, uchwałała w porozumieniu z Radą pedagogiczną¹² PWP, o którym mowa w art. 26 ust. 2 upo.

PWP zostały opracowane na podstawie przeprowadzanych diagnoz w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów¹³. W zakresie profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia wskazano m.in. czynniki chroniące (szkoła promuje zdrowy tryb życia, organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną) oraz czynniki ryzyka (niska aktywność fizyczna, mała dbałość o zdrowie i kondycję fizyczną, niska świadomość rodzicielska na temat zagrożeń cywilizacyjnych). Ponadto w celu kształtowania postaw prozdrowotnych i promowania zdrowego stylu życia Szkoła podejmowała współpracę z rodzicami uczniów oraz instytucjami (m.in. z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Gminnym Ośrodkiem Zdrowia w Gaworzycach). W ww. PWP ujęto także harmonogram działań w poszczególnych obszarach¹⁴. W przypadku obszaru „Propagowanie zdrowego i aktywnego życia” jako cele wskazano m.in.: zmniejszanie występowania zaburzenia odżywiania, wzrost świadomości na temat jedzenia i jego jakości, nabycie zdrowych nawyków żywieniowych, popularyzacja aktywności fizycznej wśród uczniów, wzrost wiedzy na temat chorób związanych ze złym odżywianiem. Jako osoby odpowiedzialne za realizację ww. celów i współpracę z pielęgniarką szkolną wskazano wychowawców, nauczycieli, pedagoga szkolnego. Jako formy i sposoby realizacji wskazano: zajęcia pozalekcyjne, pogadanki, programy dla szkół „Owoce,

¹² Na podstawie protokołów z porozumienia Rady Pedagogicznej z Radą Rodziców na temat Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Szkoły Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Gaworzycach z dnia: 16.09.2021 r., 20.09.2022 r., 21.09.2023 r., 24.09.2024 r. na lata szkolne 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024, 2024/2025.

¹³ W programach uwzględniono min.: rozmowy z nauczycielami, rodzicami, wnioski z obserwacji dokonywanych przez nauczycieli, pedagoga szkolnego, psychologa.

¹⁴ W harmonogramie działań dla każdego z obszaru wskazano: zadania, formy i sposoby realizacji, osoby odpowiedzialne.

warzywa i nabiał w szkole” i „Trzymaj formę”. Zaplanowane działania skierowane były do wszystkich grup uczniów.

(akta kontroli str. 87-311, 329-332)

W przygotowanie PWP, a także w realizację działań zawartych w tych programach zaangażowane były następujące podmioty/organy:

- Dyrektor, który m.in. stwarzał warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego uczniów poprzez aktywne działania prozdrowotne i nadzorował realizację szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego;
- Rada pedagogiczna, która m.in. uczestniczyła w diagnozowaniu pracy wychowawczej Szkoły i potrzeb w zakresie działań profilaktycznych, opracowała projekt programu wychowawczo-profilaktycznego, uchwaliła go w porozumieniu z radą rodziców oraz uczestniczyła w realizacji programu;
- wychowawcy klas, którzy m.in. współpracowali z dyrekcją Szkoły, pielęgniarką szkolną pedagogiem i kadrą Szkoły, opracowali plan pracy wychowawczej dla klasy oraz współdziałali z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka, policją, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, sądami rodzinnymi;
- rodzice, którzy m.in. współtworzyli szkolny program wychowawczo-profilaktyczny;
- pedagog i psycholog szkolny, którzy m.in. diagnozowali środowisko wychowawcze, współpracowali z rodzicami uczniów potrzebujących szczególnej troski wychowawczej i wsparcia psychologicznego, zapewniali uczniom odpowiednią pomoc psychologiczną, współpracowali z placówkami wspierającymi proces dydaktyczno-wychowawczy Szkoły i poszerzającymi zakres działań o charakterze profilaktycznym;
- środowisko lokalne i instytucje wspierające szkołę (m.in. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Gminny Ośrodek Zdrowia w Gaworzycach, zapraszany do Szkoły dietetyk).

W latach szkolnych 2021/2022-2024/2025 w celu realizacji zaplanowanych w PWP działań ukierunkowanych na upowszechnienie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania w Szkole:

- realizowano programy ogólnopolskie: „Program dla szkół”, „Trzymaj formę”, „Mały Mistrz”, „Akiliada” oraz „Zdrowo i na sportowo”,
- omawiane były zagadnienia dotyczące odżywiania oraz profilaktyki zdrowia przez nauczycieli w ramach zajęć lekcyjnych, tj.: w klasach I-III w ramach edukacji przyrodniczej, edukacji technicznej, edukacji zdrowotnej (tematy zajęć: Smacznie i zdrowo – zdrowe śniadanie, wymyślanie haseł reklamowych propagujących zdrowe odżywianie się, zapoznanie z zasadami zdrowego odżywiania, przygotowanie zdrowych przekąsek, wykonywanie wiosennych kanapek i sałatek), w klasach IV-VIII w ramach lekcji przyrody, biologii i wychowania do życia w rodzinie (tematy zajęć: zdrowe odżywianie się w okresie dojrzewania, układanie jadłospisu, co znaczy zdrowe odżywianie, pokarm – budulec i źródło energii, funkcje witamin, soli mineralnych i wody, zdrowy tryb życia),
- w ramach zajęć świetlicowych omawiano zalety aktywności fizycznej, wskazywano na potrzebę dbania o zdrowie, właściwe odżywianie i ruch,
- wychowawcy omawiali w ramach godzin wychowawczych m.in. następujące tematy: W zdrowym ciele zdrowy duch – ogórkowa sztafeta, akcja szkolna

- „Aktywność rodzi pozytywność” – pietruszkowa sztafeta, rola zdrowego odżywiania w życiu człowieka, zdrowe odżywianie, piramida żywienia,
- realizowano spotkania z dietetykiem oraz pielęgniarką.
- (akta kontroli str. 87-311, 329-332)

W każdym z opracowanych PWP wskazano, iż będą one podlegać systematycznej ewaluacji, a ewentualne zmiany zostaną uwzględnione w kolejnych latach. W ewaluacji wykorzystane były opinie uczniów, rodziców i nauczycieli. Ewaluacja prowadzona była poprzez ankiety dla uczniów, rodziców, nauczycieli, badania opinii na spotkaniach z rodzicami, obserwację oraz analizę osiągnięć szkolnych oraz zmian w zachowaniu i postawach uczniów, analizę dokumentacji szkolnej. Efektami prowadzonych ewaluacji PWP były zmiany dokonywane na przestrzeni badanych lat szkolnych (zmiany te nie dotyczyły zagadnień związanych z zaburzeniami odżywiania) stosownie do pozyskanych wyników ankiet.

(akta kontroli str. 87-311, 329-332, 421-429)

Dyrektor wyjaśniła, że *Szkoła oceniała efektywność opracowanych programów wychowawczo-profilaktycznych, poprzez ankiety dla uczniów, rodziców, nauczycieli, a także badania opinii na spotkaniach z rodzicami, obserwację oraz analizę osiągnięć szkolnych oraz zmian w zachowaniu i postawach uczniów, analizę dokumentacji szkolnej.*

(akta kontroli str. 327)

Zaplanowane w PWP działania uwzględniały wszystkie rozpoznane potrzeby i w odniesieniu do zachowań prozdrowotnych zostały zrealizowane w pełnym zakresie.

(akta kontroli str. 87-311, 329-332, 386-419)

4. Inicjowanie i realizowanie działań ukierunkowanych na upowszechnienie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania zrealizowano zgodnie z założeniami/tematami zawartymi w podstawie programowej¹⁵ w badanych latach szkolnych, tj. w ramach edukacji wczesnoszkolnej (klasy I-III)¹⁶ oraz w ramach biologii, lekcji wychowawczej, wychowania do życia w rodzinie, bezpieczeństwa (klasy IV-VIII)¹⁷.

(akta kontroli str. 415-419)

Powyższe działania były wsparte poprzez realizację programów edukacyjnych m.in. takich jak:

¹⁵ Zgodnie z Załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, ze zm.).

¹⁶ Omawiano m.in. takie tematy jak: „Zapoznanie się z zasadami zdrowego odżywiania. Omówienie piramidy żywieniowej oraz roli witamin w organizmie człowieka.”; „Smacznie i zdrowo. Zdrowe śniadanie.”; „Swobodne wypowiedzi uczniów na temat znaczenia owoców i warzyw dla prawidłowego rozwoju organizmu.”; „Zdrowo się odżywiam” - spotkanie z Panią dietetyk – kształtowanie zdrowych nawyków żywieniowych; „Wymyślanie i przedstawianie haseł reklamowych propagujących zdrowy sposób odżywiania się”.

¹⁷ Omawiano m.in. następujące zagadnienia: „Przygotowywanie zdrowych przekąsek”, „Wiosenna zdrowa żywność” – przygotowywanie zdrowych kanapek, sałatek; wykonywanie w grupach piramidy żywieniowej; „Zdrowo i na sportowo” – Festiwal Zdrowego odżywiania.; „Jak zdrowo się odżywiać w okresie dojrzewania”; „Pokarm – budulec i źródło energii.”; „Co jemy w ciągu dnia – układanie jadłospisu.”; „Zdrowie na talerzu – co to znaczy zdrowe odżywianie.”; „Zdrowie jako wartość. Zasady zdrowego stylu życia”; „Rola zdrowego odżywiania w życiu człowieka”; „W zdrowym ciele zdrowy duch – ogórkowa sztafeta.”; „Zdrowy styl życia – zdrowe odżywianie i piramida żywieniowa – prezentacje i rozmowy”.

- „Program dla szkół” upowszechniający m.in. zdrowe nawyki żywieniowe. W ramach programu w latach szkolnych 2021/2022 – 2023/2024 do Szkoły dostarczano owoce, warzywa, mleko i produkty mleczne. Działaniem objęto odpowiednio 179, 167 i 187 uczniów. Przeprowadzane były również co najmniej dwa działania edukacyjne w półroczu, m.in.: warsztaty kulinarne, wspólne spożywanie drugiego śniadania połączone z degustacją owoców i warzyw, degustacja produktów regionalnych, pogadanki i spotkania z dietetykiem, konkursy (zawody międzyklasowe Szkolny Master SzeF „Zdrowo i na sportowo”), przygotowywanie plakatów, ściennych gazetek tematycznych, wystawa zdrowej żywności, piknik sportowy.

Realizacja ww. działań każdorazowo obejmowała edukację z zakresu zasad zdrowego żywienia, pochodzenia i uprawy owoców i warzyw, przeciwdziałania marnotrawieniu żywności i zasad rolnictwa ekologicznego.

- Program „Trzymaj formę” realizowany w latach szkolnych 2022/2023 – 2023/2024 skierowany był do uczniów klas V-VIII, a jego celem była edukacja żywieniowa i promocja aktywnego stylu trybu życia wśród polskiej młodzieży. Głównym celem programu była edukacja młodzieży w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków poprzez promowanie aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety W ramach realizacji programu uczniowie uczestniczyli m.in. w działaniach:
- udział w konkursie „Trzymaj formę”, spotkania razem z rodzicami z dietetykiem, propagowanie aktywności fizycznej poprzez udział w zawodach, grach sportowo-edukacyjnych,
 - nagranie przez uczniów filmiku promującego zdrowie,
 - organizacja i udział w jesiennych i wiosennych biegach przełajowych – „Pietruszkowa sztafeta” oraz „Bieg po bochenek chleba”,
 - wykonanie talerza zdrowego żywienia, gazetek ściennych na korytarzu szkolnym i plakatu promującego zdrowe odżywianie.

Działania powyższe realizowane były we współpracy z pielęgniarką szkolną oraz Radą rodziców, m.in. poprzez spotkania edukacyjne, rozgrywki sportowe, prace plastyczne, warsztaty i pogadanki. Uczniowie pogłęбили swoją wiedzę na temat zdrowego odżywiania i dbania o zdrowie, zasad przygotowywania i spożywania posiłków, wpływu zbilansowanej diety i aktywności fizycznej oraz higieny osobistej na zdrowie człowieka.

- Program „Zdrowo i na sportowo” realizowany w latach szkolnych 2021/2022 – 2023/2024. Cele programu (obejmowały m.in.: zapoznanie z piramidą żywienia, kształtowanie nawyków zdrowego odżywiania się, uświadamianie korzyści płynących ze zdrowego stylu życia dla rozwoju człowieka, nabycie umiejętności przygotowania zdrowego posiłku) realizowane były w toku zajęć lekcyjnych, uroczystości klasowych i szkolnych poprzez prace plastyczne, akcje, apele, przedstawienia, zawody sportowe, organizację „Festiwalu zdrowego odżywiania”, spotkanie z dietetykiem i pielęgniarką szkolną. W programie uczestniczyli uczniowie klas I-III.
- Program „Mały Mistrz” - realizowany w roku szkolnym 2024/2025, adresowany do uczniów klas I-III, którego celem było m.in. kształtowanie odpowiednich nawyków, w tym zwłaszcza dotyczących zdrowego stylu życia, profilaktyka nadwagi i otyłości¹⁸.

¹⁸ Z uwagi na fakt, że program jest w trakcie realizacji brak jest danych dotyczących przeprowadzonych działań i liczby uczestników.

(akta kontroli str. 386-414)

W latach 2022-2025¹⁹ w Szkole nie realizowano programów autorskich ukierunkowanych na upowszechnianie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania.

(akta kontroli str. 568)

5.-6. Na podstawie § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach²⁰, Dyrektor zorganizowała w badanych latach pomoc psychologiczno-pedagogiczną (dalej: PPP) dla uczniów.

W dziale III Statutu Szkoły²¹ opisano organizację, formy i sposoby świadczenia PPP (wskazano zasady, zadania i obowiązki osób realizujących PPP).

Szkoła posiadała Procedurę organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej²², w której wskazano m.in. iż:

- PPP w szkole organizuje Dyrektor, a korzystanie z niej jest dobrowolne i nieodpłatne,
- PPP udzielana jest przez nauczycieli wychowawców oraz specjalistów (w szczególności przez psychologa, pedagoga, logopedę, terapeutę pedagogicznego),
- PPP jest organizowana i udzielana we współpracy z: rodzicami/opiekunami prawnymi uczniów; poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi; placówkami doskonalenia nauczycieli; innymi szkołami i placówkami; organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży,
- zasady organizacji pomocy, rodzaje realizowanych zajęć rozwijających i wspomagających, podział zadań (realizowanych przez dyrektora, nauczycieli, wychowawców, pedagoga szkolnego, terapeutę pedagogicznego),
- PPP jest udzielana z inicjatywy: ucznia, jego rodziców, dyrektora, nauczyciela, wychowawcy lub specjalisty prowadzącego zajęcia z uczniem, pielęgniarki środowiska nauczania, poradni psychologiczno-pedagogicznej, pracownika socjalnego, asystenta rodziny, kuratora sądowego, organizacji pozarządowej, innej instytucji lub podmiotu działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

(akta kontroli str. 335- 385, 633-667)

Stosownie do art. 42d ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela²³ (dalej: *Karta Nauczyciela*) w Szkole w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 zatrudnieni byli: psycholog, pedagog oraz logopeda. Ponadto w latach szkolnych 2023/2024 i 2024/2025 w Szkole zatrudniony był pedagog specjalny. Ww. osoby posiadały wymagane kwalifikacje wskazane w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²⁴.

¹⁹ Do dnia zakończenia kontroli.

²⁰ Dz. U. 2023 r. poz. 1798.

²¹ Zatwierdzonego 4 października 2017 r. i zmienionego uchwałą nr 21/2022 Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej

²² Przyjętą na podstawie Zarządzenia Dyrektora Szkoły Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Gaworzycach

²³ Dz. U. z 2024 r. poz. 986, ze zm.

²⁴ Dz. U. poz. 2102, poprzednio rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. z 2020 r. poz. 1289, ze zm.).

(akta kontroli str. 312-321)

Sprawozdania z nadzoru pedagogicznego i realizacji zadań oświatowych²⁵ sporządzane przez Dyrektora zawierały m.in. informacje z zakresu udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Wskazano w nich m.in. liczbę uczniów objętych pomocą, a także liczbę uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego²⁶. Żadne z orzeczeń nie dotyczyło przypadku zaburzeń w odżywianiu²⁷.

(akta kontroli str. 351-385)

W okresie objętym badaniem wystąpił jeden przypadek przekazania pracownikom Szkoły przez rodziców informacji dotyczących problemów z wystąpieniem chorób związanych z zaburzeniem odżywiania u dziecka. W przypadku tym po konsultacji rodzica z pielęgniarką szkolną uczennica została objęta pomocą psychologiczno-pedagogiczną z uwagi na problemy związane z otyłością. Podjęte w Szkole działania doprowadziły do obniżenia wagi tej uczennicy i zwiększyły jej świadomość w zakresie znaczenia prawidłowego odżywiania i ruchu dla zachowania prawidłowej wagi. Pomoc w postaci rozmów i porad została udzielona uczennicy zgodnie z przyjętymi w Szkole procedurami oraz została udokumentowana w dzienniku psychologa szkolnego.

(akta kontroli str. 323-324, 431-432)

W okresie objętym kontrolą, w związku nieprzeprowadzeniem w pełni rzetelnej diagnozy dotyczącej problematyki związanej z zaburzeniami odżywiania umożliwiającej identyfikację uczniów, co do których mogłaby zachodzić potrzeba udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w Szkole nie stwierdzono – za wyjątkiem wyżej opisanego przypadku – innych przypadków udzielania takiej pomocy (co opisano również w pkt 1 oraz w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* niniejszego wystąpienia).

(akta kontroli str. 322-328, 352-385)

Weryfikacja dzienników i dokumentacji prowadzonej przez pielęgniarkę szkolną wykazała, że w każdym przypadku stwierdzenia nieprawidłowej wagi uczniów (po bilansach i przesiewach), pielęgniarka szkolna kontaktowała się z rodzicami tych uczniów i przekazywała im zalecenia mające na celu wsparcia dziecka w powrocie do prawidłowej wagi oraz obejmowała tych uczniów monitoringiem (powtarzano pomiary kontrolne po kilku miesiącach). Ponadto w przypadku stwierdzenia otyłości u uczniów, rodzicom tych uczniów pielęgniarka szkolna proponowała wyjazd dziecka do sanatorium, z możliwością kontynuowania nauki i jednoczesnej edukacji związanej z rolą aktywnego trybu życia i zasad zdrowego odżywiania dla zachowania prawidłowej wagi ciała.

(akta kontroli str. 565-567)

7. W Szkole, oprócz sprawowanego nadzoru pedagogicznego, przyjęto m.in. procedury na wypadek zagrożeń, postępowania w sytuacjach kryzysowych, a także Strategię działań wychowawczych, zapobiegawczych i interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem. Przyjęte

²⁵ Sprawozdania za lata szkolne 2021/2022 – 2024/2025 (I semestr) przedstawiane były Radzie Pedagogicznej Szkoły Podstawowej w Gaworzycach.

²⁶ W latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 objęto pomocą psychologiczno-pedagogiczną odpowiednio: 133, 90, 56, 59 uczniów, a orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dotyczyły odpowiednio: 6, 8, 5, 5 uczniów.

²⁷ Orzeczenia dotyczyły mon.: niepełnosprawności z autyzmem, niepełnosprawności intelektualnej stopnia lekkiego i umiarkowanego, afazji, nauczania indywidualnego ze względu na przewlekłą chorobę.

w Szkole procedury obejmowały także sposób postępowania i zawiadamiania organów zewnętrznych w przypadku podejrzenia niewłaściwej opieki nad dzieckiem ze strony rodziców lub opiekunów prawnych ucznia Szkoły. Na stronie Szkoły zamieszczono również Standardy ochrony małoletnich. W kontrolowanym okresie nie wdrożono ww. procedur w odniesieniu do kontrolowanego obszaru z uwagi na brak stwierdzenia przesłanek dla ich zastosowania.

Ponadto w ramach nadzoru zapobiegano i eliminowano sytuacje, które mogły dyskryminować lub naruszać dobra osobiste uczniów z nieprawidłową masą ciała.

W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przeprowadzenia w szkole kontroli z zakresu realizacji zadań Szkoły w obszarze profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania.

(akta kontroli str. 420-429, 433-564)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W okresie objętym kontrolą w Szkole nie przeprowadzono w pełni rzetelnych diagnoz w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, o których mowa w art. 26 ust. 2 i 3 upo.

W ramach przeprowadzania ww. diagnoz Dyrektor nie pozyskiwała od pielęgniarki informacji o uczniach (o skali zjawiska) z nieprawidłową masą ciała (niedowaga, nadwaga, otyłość), które wskazywały że faktycznie występowały problemy w zakresie nieprawidłowej masy ciała – w każdym roku wśród uczniów występowała otyłość, a w dwóch latach szkolnych dotyczyło to ponad 20% ogółu uczniów objętych przesiewami. Skutkowało to w konsekwencji zaplanowaniem i realizacją zadań z zakresu profilaktyki zaburzeń odżywiania, w oparciu o niepełną diagnozę, bez możliwości ukierunkowania podejmowanych działań i realizowanych zadań na potrzeby występujące wśród uczniów Szkoły. Uzyskane w wyniku czynności kontrolnych dane, którymi dysponowała pielęgniarka szkolna wprost wskazywały na ryzyko wystąpienia u uczniów zaburzeń odżywiania, prowadzących zwłaszcza do chorób takich jak otyłość, a zatem stanowiły istotne źródło do wykorzystania w planowaniu działań z tym związanych. Ponadto brak tych danych mógł skutkować nieobejmowaniem pomocą psychologiczno-pedagogiczną uczniów, wobec których zachodziłaby potrzeba udzielania takiej pomocy, stosownie do § 2 ust. 2 pkt 8 rozporządzenia w sprawie PPP (choroba przewlekła związana z nieprawidłową masą ciała).

Dyrektor wyjaśniła, że w jej ocenie (...) są to dane wrażliwe, które w jakiś sposób mogłyby napiętnować osoby z nadwagą i w grupie rówieśników wywołać falę hejtu. Profilaktyka w szkole nakierowana jest na wszystkich uczniów, nie na jednostkę. Takie informacje przekazywane są przez pielęgniarkę i lekarza bezpośrednio rodzicom lub opiekunom prawnym. Szkoła współpracuje z pielęgniarką szkolną w zakresie profilaktyki szeroko pojmowanej, zarówno dotyczącej zasad zdrowego odżywiania, jak i profilaktyki chorób.

(akta kontroli str. 322-324)

Zdaniem NIK, wprowadzenie w przepisach prawa brak jest wprost sformułowanego obowiązku pozyskiwania danych o wadze uczniów, jednak względy staranności i rzetelności przeprowadzanej diagnozy, oraz formułowanych i planowanych na

jej podstawie działań, determinują konieczność uwzględnienia takich danych. Ponadto należy podkreślić, że przepisy nie wykluczają możliwości pozyskania zgody rodziców/opiekunów prawnych celem dysponowania informacjami o wadze poszczególnych uczniów. Jednocześnie należy zauważyć, że pozyskanie zbiorczych danych, np. odnoszących się ogółem do uczniów danego oddziału Szkoły, nie stanowiłoby naruszenia przepisów w zakresie ochrony danych osobowych.

Wniosek

IV. Wniosek

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości związanej z brakiem pozyskiwania od pielęgniarki szkolnej zbiorczych danych o liczbie uczniów z nieprawidłową masą ciała, Najwyższa Izba Kontroli, formułuje jeden wniosek pokontrolny:

Przeprowadzanie w pełni rzetelnej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka dla zdrowia uczniów, w szczególności związanych z zaburzeniami odżywiania, w oparciu o którą będzie opracowywany program wychowawczo-profilaktyczny, a także obejmowania uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną w sytuacji zaistnienia takiej potrzeby.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w formie dokumentu elektronicznego.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 17 lipca 2025 r.

Kontrolerzy:

Krzysztof Hofman
Główny specjalista kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

Tomasz Przybysz
specjalista kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

p.o. Wicedyrektor
Mariusz Kniat

/podpisano elektronicznie/